

Samenlevingsvormen

Waarop moet je letten als je een samenlevingsvorm kiest?

Wanneer je beslist om te gaan samenwonen, ben je vaak niet bezig met de formaliteiten en welk statuut het meest geschikt is voor jouw situatie. Toch is het best om hier vooraf even bij stil te staan. In bepaalde situaties kan deze keuze een grote impact hebben, zowel voor je bedrijf als op persoonlijk vlak.

Je kiest best heel bewust: jouw samenlevingsvorm heeft invloed op je leven én op de werking van je landbouwbedrijf.

➡ **ARIANNE DELCROIX**
KBC – LEGAL & TAX EXPERT AGRO

Opkomst van de wettelijke samenwoning

Je bent wettelijk samenwonend zodra je een officiële verklaring aflegt bij je gemeente. Dit specifieke statuut werd in 1998 ingevoerd om een juridische omkadering te bieden voor buiten-huwelijkse samenlevingsvormen en relaties tussen personen van hetzelfde geslacht (die toen nog niet konden

huwen). Het doel was vooral een vermogensrechtelijke regeling te creëren, anders dan het huwelijk, dat meer een familierechtelijke verbintenis inhoudt en een grotere solidariteit tussen partners schept.

Jaarlijks zijn er in België ongeveer 40.000 nieuwe wettelijke samenwoningen, tegenover zo'n 45.000 huwelijken. Het verschil is dus klein. Sterker nog: tegenwoordig worden er meer kinderen buiten het huwelijk geboren dan binnen het huwelijk.

Wat met feitelijke samenwoning?

Je woont feitelijk samen zodra je met iemand op hetzelfde adres verblijft. Er bestaat geen officiële definitie of specifiek statuut voor. Zulke samenwoners worden juridisch meestal als alleenstaanden gezien. Toch zijn er soms juridische gevolgen. Een voorbeeld: in de erfbelasting betalen personen die minstens één jaar feitelijk samenwonen dezelfde tarieven als wettelijk samenwonenden en gehuwden.

Waarom huwen?

Waar het statuut van de wettelijke samenwoning vooral draait om vermogensrechtelijke afspraken en een beperktere regeling inhoudt, biedt het huwelijk een kader voor een familiale en solidaire relatievorm met meer rechtsbescherming voor beide partners.

- Het familiale aspect blijkt bijvoorbeeld uit automatische afstammingsregels: een kind binnen het huwelijk hoeft niet erkend te worden. Ook krijgt de overlevende partner een uitgebreid wettelijk erfrecht, zonder dat er een testament nodig is.
- De solidariteit komt tot uiting in voorzieningen zoals een onderhouds-uitkering. Wettelijk samenwonenden kunnen dat ook regelen, maar alleen via een expliciet samenlevingscontract bij de notaris. Het overlevingspensioen is zelfs exclusief voor gehuwde partners.
- Daarnaast genieten huwelijkspartners op bepaalde vlakken extra bescherming. Een voorbeeld is de erfrechtelijke reserve, met name het minimale erfdeel waarop een partner altijd recht heeft, zelfs als een testament iets anders bepaalt. Deze reserve is aanzienlijk groter voor gehuwden dan voor wettelijk samenwonenden.
- Binnen het huwelijk heb je keuze uit verschillende huwelijkssstelsels die

bepalen hoe bezittingen en schulden verdeeld worden, voornamelijk na overlijden of echtscheiding. Wordt er geen notariële huwelijksovereenkomst opgesteld, dan geldt automatisch het wettelijk stelsel. Wil je meer solidariteit tussen partners? Dan kan je kiezen voor het stelsel van algehele gemeenschap. Hecht je meer belang aan financiële onafhankelijkheid? Dan is het stelsel van scheiding van goederen wellicht beter.

Samenlevingsvorm versus landbouwbedrijf

Nutriëntenemissierechten

Ook in de landbouwsector speelt het gekozen samenlevingsstelsel een belangrijke rol. Bij de overdracht van nutriëntenemissierechten (NER's) geldt normaal een annulering van 25% van de overgedragen rechten, maar bij een familiale overdracht is er die niet. Onder familiale overdracht valt onder meer overdracht aan een verwant in rechte lijn én aan de huwelijkspartner. Een overdracht aan een wettelijk samenwonende partner wordt daarentegen niet als familiaal beschouwd, waardoor de 25% reductie wél van toepassing is.

Pachting

In de pachtingregeling speelt niet alleen de vorm maar ook de duur van het samenleven een rol. Deze regeling voorziet voordelen voor bevoorrechte familieleden. Zo kan een pachtoverdracht aan bevoorrechte familieleden gebeuren zonder toestemming van de verpachter. De pachter kan ook zijn recht van voorkoop overdragen aan bevoorrechte familieleden. Hier worden gehuwden en wettelijk samenwonenden gelijkgesteld, maar om van die voordelen te genieten moeten ze minstens twee jaar gehuwd zijn. Die termijn is ingevoerd om misbruik van de regeling te voorkomen. ▶

Laat je adviseren door een notaris of expert, zodat je een beslissing neemt die past bij jouw situatie en behoeften.

Tips en inzichten bij de keuze voor het juiste stelsel

De keuze voor een samenlevingsvorm maak je niet zomaar. Denk vooraf goed na en stel jezelf enkele belangrijke vragen.

1 Is jullie samenwonen tijdelijk of bedoeld als een duurzame relatie?

Gaat het om een langetermijnrelatie, dan is louter feitelijk samenwonen meestal niet voldoende. Bespreek met een notaris of wettelijk samenwonen of een huwelijk beter bij jullie situatie past.

2 Willen jullie elkaar beschermen bij onverwachte omstandigheden en solidariteit inbouwen?

Het huwelijk biedt van nature meer bescherming. Bij wettelijke samenwoning kan je via een samenlevingscontract bij de notaris extra garanties inbouwen. Zo voorkom je dat één partner benadeeld wordt bij een breuk en regel je wat er gebeurt bij een (onverwacht) overlijden.

3 Is er sprake van een landbouwbedrijf?

Bij overdracht van nutriëntenemissierechten (NER's) is een huwelijk vaak voordeliger, omdat je dan reductievrij kan overdragen. Houd er ook rekening mee dat voordelen voor bevoorrechte familieleden in de pachtingwetgeving pas gelden als partners minstens twee jaar onafgebroken gehuwd zijn of wettelijk samenwonen.

Algemene vuistregel

Denk goed na over je keuze, hoe rooskleurig de toekomst er nu ook uitziet. Kies voor het huwelijk als je een duurzame relatie wil met maximale bescherming. Ga je voor wettelijke samenwoning, zorg dan voor extra garanties via een samenlevingscontract of testament. Laat je adviseren door een notaris of expert, zodat je een beslissing neemt die past bij jouw situatie en behoeften.